

Організація навчальної взаємодії між викладачем та іноземним студентом у процесі викладання економічних дисциплін у віртуальному середовищі

Кудрявцев В.М.

*к. екон., доц., доц. кафедри економіки і підприємництва
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
e-mail: slavkudr@ukr.net*

Кудрявцева О. В.

*к. екон., доц., доц. кафедри менеджменту
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна*

Сучасний етап розвитку інформатизації суспільства вимагає підвищення рівня організації навчального процесу у закладах вищої освіти України з урахуванням трансформації, що відбулась в освіті. Вона перейшла на новий рівень – надання освітніх послуг новому «цифровому поколінню» студентів з реалізацією активної позиції студентоцентрованого навчання (Student-centred learning). Тому необхідним стає внесення змін в організацію інформаційно-навчального середовища, які зможуть забезпечити підвищення якості освіти за способів надання освітніх послуг, використання різних педагогічних прийомів та методів навчання тощо. Таке навчання повинно бути реалізовано як повністю забезпечений (з боку викладача) процес для того, щоб надати можливість реалізації автономності навчання (з боку студента).

Віртуальний компонент стає сьогодні інтегральним складником навчання і в очній лекції, й у роботі навчальних груп, у самостійній роботі студента, на іспиті тощо. Науковці трактують віртуальне освітнє середовище як «навчальне онлайн-середовище, специфічний відкритий динамічний простір реалізації освітнього процесу» [1, с. 199]. З технологічної точки зору віртуальне освітнє середовище сприймається як «інформаційний простір взаємодії учасників навчального процесу, що породжується технологіями інформації і комунікації та включає комплекс комп'ютерних засобів і технологій, які дозволяють

здійснювати управління змістом освітнього середовища і комунікацію учасників [2, с. 21].

Якщо розглядати віртуальне навчальне середовище в організаційно-комунікативному аспекті, то його можна уявити як комунікативну систему, що дозволяє коригування поведінки, дій учасників процесу комунікації стосовно ситуації, що змінюється, здатну до самовдосконалення, тобто поступового встановлення ефективного взаємозв'язку у міру засвоєння більш складних типів взаємозв'язків. Така комунікативна система забезпечує прямий і зворотний зв'язок між студентами, викладачами та іншими учасниками навчального процесу.

Сьогодні, для ефективного функціонування віртуального навчального середовища необхідні досконале володіння не тільки інформаційними а й педагогічними технологіями. Серед основних параметрів віртуального навчального середовища найефективнішими є наявність зворотного зв'язку та рівень інтерактивності, мовне різноманіття і засоби вираження, персональна спрямованість. У цих умовах для викладача важливим є адаптація до нових форм комунікації, таких як, наприклад, віртуальна дискусія чи рефлексія в спілкуванні. Особливо актуальним усе вищевикладене стає стосовно до навчання іноземних студентів.

У роботі з іноземними студентами у викладача виникають додаткові завдання, пов'язані з формуванням не тільки професійної, але й комунікативної компетенції у студентів у процесі віртуальної навчальної взаємодії. Для викладачів і студентів – носіїв української мови – такі слова і словосполучення як *Moodle, модем, скайп, сервер, антивірус, портал, чат, форум, блог, дисковий накопичувач, спам, мультимедійні програми, собака (розм.), флешка (розм.), електронка (розм.), електронний навчальний курс, пройти ідентифікацію, ввести логін і пароль, підтвердити обліковий запис* тощо стали вже природними і є повністю засвоєними. Оперування такими словами і словосполученнями в процесі навчального спілкування не викликає труднощів.

Однак для іноземних студентів засвоєння змісту освітніх програм і спілкування з викладачами може бути ускладнене у зв'язку з відсутністю в їхньому активному словниковому запасі спеціальної лексики, що є необхідною для виконання навчальних команд. Саме тому для викладача професійних дисциплін і для самих іноземних студентів, які навчаються в українських ЗВО, стає актуальним прагнення бути компетентним в інформаційно-комунікаційній сфері, щоб бути зрозумілим і розуміючим.

Власний досвід викладання іноземним студентам економічних дисциплін в умовах дистанційного навчання дає змогу стверджувати про необхідність введення для цього контингенту студентів спеціальних комунікативних завдань у межах тематики віртуального середовища навчального спілкування. Це пов'язано з тим, що освоєння змісту освітніх програм професійних дисциплін у форматі електронних навчальних курсів іноземними студентами може бути ускладнене у зв'язку з відсутністю в їхньому активному словниковому запасі спеціальної лексики, яка необхідна для виконання навчальних команд. Завдання повинні бути орієнтовані на розвиток навичок вживання нової лексики, на розвиток умінь створення зв'язного тексту з використанням лексики сфери інформаційно-комунікаційних технологій, побудови діалогів і монологів на тему віртуального середовища навчального спілкування.

Поряд зі звичними для роботи в аудиторії з іноземними студентами виразами стають необхідними і для викладача, і для студента такі як *увійдіть в акаунт, введіть своє ім'я користувача, пройдіть ідентифікацію, введіть свій логін і пароль, зайдіть на сайт, оберіть навчальну програму, оберіть посилання на потрібний курс, підтвердіть свій обліковий запис, увійдіть в систему, активізуйте посилання, вкажіть адресу електронної пошти, клацніть на цей пункт мишею, познайомтеся з індивідуальними профілями* тощо.

У практиці викладання економічних дисциплін у дистанційному режимі навчання спостерігаються діалоги з використанням абсолютно нової для іноземних студентів лексики. Наприклад такі.

Викладач: - Шановні студенти! Вам необхідно записатися на електронний навчальний курс з менеджменту.

Студент: - Яким чином ми можемо це зробити?

Викладач: - Вам потрібно на навчальному сайті університету обрати потрібний курс, натиснути на посилання. Відкриється вікно для реєстрації. Ви реєструєтесь і записуєтесь.

Студент: - На жаль, у мене не вийшло зареєструватися.

Викладач: - Ви правильно ввели логін і пароль? Зверніть увагу, що придуманий Вами пароль повинен містити не менш семи знаків, серед яких повинні бути великі літери, цифри і спеціальні знаки.

Студент: - Так, я зробив все правильно, але реєстрація не пройшла.

Викладач: - Тоді вам треба звернутися до служби технічної підтримки університету. Телефон вказано на сайті.

Студент: - Що потрібно зробити після того як я записався на курс?

Викладач: - Вам необхідно спочатку завантажити завдання, а потім відправити відповідь, завантаживши відповідний файл.

Як свідчить наша викладацька практика, в активному словниковому запасі іноземних студентів найчастіше відсутні такі іменники, як *архів, браузер, веб-адреса, веб-сторінка, діалогове вікно, каталог, клавіатура, курсор, миша, пам'ять, папка, мережа, перезавантаження, користувач, портал, профіль, сервер, скріншот, слайд, посилання, файл*; дієслова - *видалити, вставити, скачати, перетягнути, зависнути, встановити, надрукувати, перезавантажити, відновити, сканувати, розпакувати, оновити*. Ці слова не входять до лексичного мінімуму і не вивчаються на заняттях з української мови на підготовчому відділенні.

Саме тому ми вважаємо за потрібне діяти у педагогічному тандемі з викладачем мовної підготовки, який працює з іноземними студентами цієї групи. Розробка спеціальних лексичних та граматичних вправ з наповненням спеціальною лексикою дозволяє вирішити цю проблему і зберегти навчальний

час, що виділяється на вивчення професійної дисципліни, не витрачаючи його на ознайомлення студентів з цієї спеціальної лексики. Наведемо приклади завдань, що можуть бути запропоновані студентам як на заняттях з мовної підготовки, так і, за необхідністю, професійних дисциплін у якості таких, що передують основній роботі над навчальною темою.

Завдання 1. Складіть речення з наступними словами і словосполученнями (завдання орієнтоване на формування знань про нові варіанти сполучуваності вже знайомих слів).

Відкрити вікно – відкрити діалогове вікно; увійти в кімнату – увійти в систему; опинитись у незнайомому місті – опинитись на головній сторінці; сторінка і стартова сторінка; меню – меню блогу; обмін – обмін повідомленнями.

Завдання 2. Після дієслів напишіть іменники у правильному відмінку (завдання орієнтоване на розвиток навичок вживання відмінкових форм на новому лексичному матеріалі).

Клацнути (мишка, посилання) – клацнути мишкою на посиланні; ввести (логін, пароль) – ...; виконати (вхід, система) – ... .

Завдання 3. Складіть інструкцію «Як завантажити файл до особистого кабінету». Використовуйте довідковий матеріал: завантажити файл, натиснути кнопку, зберегти, внести зміни, відкрити профіль (завдання спрямоване на розвиток умінь створення зв'язного тексту з використанням лексики сфери інформаційно-комунікаційних технологій).

Завдання 4. Ви хочете відправити файл з виконаним завданням викладачеві, але не знаєте, як це зробити. Зателефонуйте в службу технічної підтримки, задайте всі необхідні питання. Складіть діалог. (Завдання спрямоване формування і розвиток комунікативних навичок).

Таким чином, у віртуальній освітньому середовищі, що динамічно розвивається і збагачується новими цілями і завданнями, викладачеві, який працює в іноземній аудиторії, необхідно не тільки спроектувати електронний

навчальний ресурс, але ще і врахувати несформовану мовну і мовленнєву компетенцію студентів в сфері інформаційного середовища. Цілеспрямована робота з лексикою віртуального середовища навчальної взаємодії дозволить захистити іноземного студента від можливої комунікативної невдачі в спілкуванні «людина–комп'ютер–людина» і сприятиме його успішній мовної та навчально-професійної адаптації.

Література:

1. Скуратівська М.О., Попадюк С.С. Віртуальне освітнє середовище в системі іншомовної підготовки сучасного закладу вищої освіти. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2019. Вип. LXXXVII. С.198-203.
2. Смульсон М. Інтелектуальний розвиток дорослих у віртуальному освітньому просторі: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2015. 221 с.

Некоторые аспекты преподавания информатики в вузах Азербайджана

Мустафаев Вугар Сабир оглу

*к. техн. н., доц., доц. кафедры механики
Мингячевирский государственный университет
e-mail: vuqar.mustafayev@mdu.edu.az*

Ализаде Джейхун Башир оглу

*преп. кафедры информатических технологий
Мингячевирский государственный университет
e-mail: ceyhun.alizada@mdu.edu.az*

Исмаилзаде Лейла Вугар гызы

*преп. кафедры информатических технологий
Мингячевирский государственный университет
Мингячевир, Азербайджан
e-mail: leyla.ismayilzada@mdu.edu.az*

Сегодня информация играют важную роль в управлении и развитии общества. Поскольку цифровая грамотность людей оказывает непосредственное влияние на развитие общества, содержание этой темы сегодня находится в центре внимания во всем мире.

В Азербайджане процесс информатизации охватывает все сферы. Прежде всего это проявляется в системе образования, обеспечивающей развитие